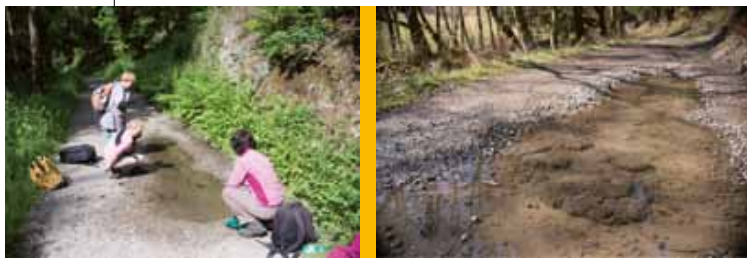

Kannibalistische dikkoppen

Fotograferen is een zeer intense manier van natuur beleven. Je bent immers lang en intensief je onderwerp aan het observeren. Dat leidt soms tot nieuwe inzichten en ontdekkingen. Wist u bijvoorbeeld wat kikkervisjes elkaar kunnen aandoen? Lees hier het verhaal: de camera onthult...

Tijdens de Eifelreis stonden we op 22 juni 2014 gebogen over een grote, ondiepe regenplas waarin honderden larven zwommen van de bruine kikker. Het water was kraakhelder, de zon zorgde voor een overvloed aan licht en de diertjes waren in het geheel niet schuw. Kortom: ideale omstandigheden om de bestjes eens goed te observeren en wellicht te fotograferen.

De regenplas op 22 juni en twee maanden eerder.
(Foto's: Bart Siebelink)

Dichte kluwen

Wat het eerste de aandacht trok is dat sommige dikkopjes in een dichte kluwen bijeen zwommen. Ze bleken ergens van te eten dat er glazig blauw uitzag. Bij nadere studie bleek het feestmaal qua vorm en formaat verdacht veel te lijken op een dode soortgenoot. Niet onlogisch, want het zou immers zonde zijn om – als er een exemplaar sterft – die eiwitten verloren te laten gaan.

Vastgekoekt

Zo zijn er zelfs theorieën die stellen dat kikkervisjes die massaal vastgekoekt aan de modder sterven wanneer hun poel voortijdig uitdroogt, niet helemaal tevergeefs teloor gaan. Ze dienen het daaropvolgende jaar namelijk als eiwitrijke voedingsbodem voor de nieuwe lichter soortgenootjes die hopelijk wel voldoende tijd krijgen om te metamorfoserend voordat hun poel opnieuw droogvalt. In dat licht bezien, is het dus niet zo vreemd dat een dode soortgenoot wordt verslonden.

Dat gaat trouwens nog verbazend snel. Na een paar minuten resteert enkel nog een minuscuul kraakbeenachtig skeletje waarin de kikkerschedel en een aanzet van de wervelkolom al duidelijk zijn te herkennen.

Actief doden

Inmiddels hebben zich elders in de regenplas alweer een paar nieuwe kluwens vretende dikkopjes gevormd. Ze blijken zich allemaal te goed te doen aan dode soortgenootjes. Dat kan haast geen toeval meer zijn. Wanneer we langer en beter kijken, kom ik tot de ontdekking dat de kikkervisjes hun soortgenoten actief doden. Ze beginnen met het aanvreten van de zwartbruine opperhuid, zodra deze helemaal is afgeschraapt, blijft er een glazig bleekblauw slachtoffer over.

Voedselschaarste

Aangezien de bruine kikker niet bekend staat als kannibaal, vraag je je toch af wat dit gedrag veroorzaakt. De enige verklaring die ik kan bedenken is dat het een extreme overlevingsstrategie is die alleen tot uiting komt bij voedselschaarste, zoals je ook wel ziet bij ratten en muizen die elkaar aanvreten wanneer ze met

teveel soortgenoten in te kleine hokken moeten verblijven. Deze kikkervisjes zitten op soortgelijke wijze opgesloten in de regenplas die steeds kleiner wordt. Het beperkte voedsel in de vorm van algen en dode insecten op de waterspiegel is kennelijk niet toereikend.

Elf klompen

Bij een verkenningstoestand op 28 april van dit jaar telde ik elf klompen dril in deze plas. De twee andere regenplassen die er vrijwel naast lagen, waren beide kleiner en bevatten geen enkele drilklomp. De moederkikkers hebben destijds kennelijk met zorg de grootste regenplas uitgekozen. Ze zijn dus in staat om de ontwikkelingskansen van hun kroost te optimaliseren. Dat lijkt op moederliefde, maar dan wel met een bijsmaakje. Want wie weet hoeveel broertjes en zusjes zij hebben moeten verslinden om het zover te schoppen?

Bart Siebelink

A. Het slachtoffer.

B. De spiraalvormige darmpjes in de buik van het slachtoffer.

C. De kikkervisjes verdringen elkaar om een stukje soortgenoot.

D. Alleen een skeletje blijft over.

(Foto's: Bart Siebelink)

Verslag inventarisatie-excursie Kempen 28 juni 2014

Jaarlijks organiseren we met de monitoren in de Kempen een gezamenlijke inventarisatie. Meestal kiezen we daarvoor een gebiedsdeel dat nog niet (goed) is onderzocht. In linie doorkruisen we potentiële leefgebieden en bekijken alle bijzondere, leuke planten en dieren.

Voor 2014 was een gebied in de hoek tussen de Gerardusweg/ Lindendreef en de Grensweg in de gemeente Bergeijk uitgekozen (zie figuur 1).

Figuur 1. Het tijdens de inventarisatie-excursie onderzochte gebied.

